

Н О Д У Н А В К А

№ 36.

У Суботу 4. Септембра

1843.

СВЕТЛОМЕ КНЯЗУ СРБСКОМЪ АЛЕКСАНДРУ КАРАЂОРЂЕВИЊУ,

2. СЕПТЕМБРА 1843.

Пой и данасъ велико и мало,
Кадъ си опеть срећно дочекало,
Да настане овај златный часъ,
Кои цену Рода повишава
И свакога Срба уверава,
Гласъ народа да е Божій гласъ!

* * *

Залуд' сева облакъ несрбскости,
Залуд' зена ала лакомости,
И зависти залуд' шкрипа зубъ;
Одржа се, о сладке радости,
Карађорђу изъ признателности
На Врачару подигнутый стубъ.

* * *

Княже Србскій, Александре драгій,
Живио Те дуго Богъ преблагій,
Ты си овај одржанный стубъ;
Моњ сѣвера облакъ растерала,
Србска слога алу надвладала
И зависти сакрушила зубъ.

* * *

Одъ како се Србъ главарма служи,
Онъ к'о Тебе нивогъ незадужи,
Княжескій Ти двапутъ давши чинъ;
Па дай Боже, да се за Те каже:
„Онъ е' одужи и јошъ насъ задужи,
„Ко достойный Карађорђа сынъ!“

Исидоръ Стояновићъ.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА,

ПО ОПИСАЊО ПРУСКОГА ПРОФЕССОРА ХЕФТЕРА, У НѢГОВОМЪ НАЙНОВИЈЕМЪ САСТАВКУ: „Der Weltkrieg der Deutschen und Slaven seit dem sechsten Jahrhundert.“ (БОРБА СВѢТА НѢМАЧКОГА СА СЛАВЕНСКИМЪ ОДЪ ШЕСТОГЪ СТОЛЕЂА ДО САДЪ ТРАЈУЋА.)

(Продужен'е.)

Видили смо дакле одъ свойства карактера нѣмачкога само мало и неколика, али су сва важна, знаменита, и слава; по зато су свойства значај славенскога сь тимъ у већемъ числу наведена, премда су многа управо међу собомъ противна, тако, да едно друго руши и уништава; и зато изъ свег' тог' реченога на концу скоро ништа неостае, до доброга и лѣпога ништа! — Мы то Господ. Профессору непримамо за зло, ерѣ е онъ понајвише или управо изключително вадіо своя потврђивана изъ извора нѣмачки, кои су наравно свомъ народу већма наклонѣни, него нашему, или нашимъ предцима и прадѣдовима, кое су они, особито у стара, одъ писателя нашегъ нарочито сматрана времена, врло мало и то само изъ боева и ратова познавали, слѣдователно сь одушевљивѣмъ непријателскимъ о њима говорили и писали, у време за историчка изтраживана најнесретниѣ. Осимъ тога народъ славенскій врло е великій и подъ различнимъ поднебјима разширенъ, и тако што о одной части нѣговой нестој, може се о дру-

гой рећи, и што се неможе казати о ѓзгри цѣлога народа, може се баръ о невредной сме- ѣи и изметку нѣговомъ (безъ чега ни Нѣмци нису) потврдити, премда се овај къ народу причислити и за нѣга узети по правди несме и неможе. Но све то нека насъ несмете, не- го нека насъ јошть веѣма къ теженю оно- мь гони и пубуѣуе, да се одъ таковогъ изметка полако очистимо, па да се онъ у насъ више неналази.

Но поредъ свега тога, примѣтити валя, како силно заслѣплюе себичность и оне люде, кои чине се да су врло снажно намѣрили истину слѣдовати, тако, да се то и о читавимъ народима, а именовито о нѣновимъ изображенима рећи може што стара пословица о поединима вели, „да сирѣчь човекъ туѣ мане увѣкъ предъ очима има, и свое собствене у торби на леѣи носи.“ И то е узрокъ, што се то- лико много налази нравствены судія позваны, али меѣу нѣма врли су редки изабрани!

Таки на почетку саставка свога изповѣ- да Г. Хеѣтеръ, да е веѣь време, да се су- даранѣ Нѣмаца са Славенима и узаймно нѣново едни на друге дѣйство и упливъ, безпри- страстно и безъ предразсуде, съ обе стра- не сравни, и строго по праведности у- важи и оцѣни. Уовимъ рѣчма истина Г. спи- сатель много обеѣава, али у нѣма заедно и нама право дае, и управо насъ на то нагона- ва, да и мы са свомъ строгосѣу саста- вакъ нѣговъ претресемо и осудимо; и зато нека намъ буде овде дозвољно накратко ос- мотрити, на колико е способенъ и изабранъ Г. Профессоръ за овај предузетый свой по- сао, нарочито изъ тогъ узрока, што онъ, подъ видомъ, као што вели, строго праведности, предъ образомъ цѣлога свѣта, превелике по- роке и лаге намеѣе великоме народу нашему.

Како дубоко и низко поставля Г. Хеѣ- теръ цѣо народъ нашъ славенскій изподъ свои снородника! Онъ ние могао на предцима своимъ, Нѣмцима, наѣи никакве, башъ ни найманѣ мане и погрѣшке, него сабравши све оно, што е славно, некадъ о нѣма заръ

написано нашао, свое истина кратко, али пре- тежно похвално слово (хвалоспѣвъ?), да не- бы некако штогодъ изоставио, тимъ свршуе, да су они у обште „добродѣтели и чест- ни.“ Поредъ толике похвале ипакъ мало затимъ самъ у приповѣданю дѣла и догаѣая ясно свѣдочи: да су Франки (најзнатнѣи и највеѣма прослављѣна грана народа нѣ- мачкога, коя е, као што Г. Профессоръ самъ потврѣуе, правый темель положила сла- ви и величини нѣмачкогъ царства, и коя е си- лу и просвѣштеніе пренела на остале нѣ- гове гране) да су, вели, Франки у време вла- дѣнѣя краля Хлодвика преварама и свакоя- кимъ безчестнимъ дѣлима, најпре гра- ну нѣмачку Бавара себи подчинили и т. д. Ово Г. писатель самъ приповѣда о Нѣмцима у од- ношено нѣновомъ према својой браѣи, но зато опеть ние могао наѣи никакавъ порокъ у нѣновомъ поступку према туѣинцима, него јавно потврѣуе, да су они увѣкъ само за обрану и приморани оружіе дизали, а никадъ нису први нападали! Да е то јошть Хеѣтеръ изрекао о одношено Нѣмаца према Римлянима, онда бы смо то допустити могли, али онъ говори о нѣновомъ поступку према Славенима, и ту — морамо припознати, да нешто сасвимъ ново чуемо, премда Г. Профес- сора увѣрити можемо, да ѣе у насъ Славена мало и ученика наѣи, кои бы му тако што вѣровали, или баремъ, кои му небы овде по- грѣшку и кривицу неправедну пребацили. Мы додуше крѣпко смо о томе увѣрени, да дѣла најболь свѣдоче о нравима човека. — Славенима напротивъ у обште, дакле свима, као редовный значай приписуе пѣянство, добро- серданность, фалишность, непостоянство и у- порность, туѣи права презиранѣ и обрутность, невѣрность и т. д., особито пакъ неслогу, лакомость и ленность, коя ѣймъ свуда смета, и збогъ коѣ трпе и подносе више, него што бы племенита поштеность допу- штала и т. д. Али како се ово потврѣиванѣ слаже съ онимъ обвиняванѣмъ мало далѣ из- реченымъ, да су Славени увѣкъ давали узро- ке къ бою и рату, примораваюѣи сусѣде

своемъ обрани, и да су чрезъ то заслужили судьбину свое садаѣ подложности? — Што се пїянства тиче, нису Славени у нѣму никадѣ тако славно и цѣломъ свѣту познато име задобыли, као Нѣмци. Веѣъ Тацитусъ познавао е ову нѣнову слабость или снагу, а нѣнови ритери, као што е познато, ничимъ се нису тако радо забавляли, као пиѣемъ или болѣ купанѣмъ у вину, у комъ су найраѣе разумъ свой давили; нѣнови пѣвци су поредъ вина пѣвали, и често су найвеѣе пїянице као славне и знамените у томъ дѣлу юнаке спѣвали, а у старо доба е у Нѣмаца найвеѣа честь коме учинѣна была, кадъ му се добро вино напило и послужило. Зато се неналазе нигдѣ тако многи сасуди за пиѣе, а именито одъ тако огромне величине чаше, каковима се диче сбирке старина нѣмачки, и заста поредъ нѣновы Хумпена, чудновато грдны, наше умѣрене чаше и купице исчезаваю и нестаетъ ѣй, као напрстакъ према путунѣи или капля у каблу! И данѣ данашній е юшть „Norddeutsche Bodenlosigkeit“ у самы Нѣмаца на гласу пословица! А ели Г. Профессору познато, гдѣ се збогъ ове потребе найвише механа, гостіоница и пивара налази? Нѣмци су у овой струци штатистичко изброенѣ предузели и по свима лѣтописима разписали мноштво овы заведенїя у горњимъ предѣлима нѣмачкимъ, а особито у околици Хамбурга, и нашили су сразмѣре, кое мы, сироти Славени, читаюѣи у штатистикама и препадши се одъ нѣи, нисмо ни вѣровати хтѣли, но садъ веѣъ познавши ѣй сами, премда смо непрїятельи свакогъ жестокогъ и силногъ пиѣа, наше суплеменике извинити и съ нѣима у овой струци задовольни быти морамо, а заръ и само то, што по нѣмачкимъ земляма она прославлѣна дружтва умѣрести текъ садъ постаю, несвѣдочи о томъ, да су нужна и да е досадъ неумѣренность у пиѣу владала. —

Фалишность намъ Г. Проф. пребацуе? То е нешто сасвимъ чудно, да овай порокъ ни у едногъ славенскогъ колѣна собствено славенскогъ корена име нема, и да е Чехъ та-

ко исто као и Србинъ, Полякъ и Русъ управо одъ Нѣмца рѣчцу ову текъ позаймити морао. А може ли се то мыслити, да е народъ имао понятїе о ствари, кою ни именовати неуме? Али небы ли было чудо, до су Славени порокъ овай на себе примили, кадъ они тако велику способность имаю, да могу, као што Г. Проф. свѣдочи, у обште све туѣе лако научити и себи присвоити? Али ѣе овай, кои, свима потребнимъ свойствама снабдѣвень, стваръ безпристрастно и прилѣжно испытао буде, ако праведно и мудро вниманїе свое на сва обстоятелства кодъ наши людїи обрати, наѣи и припознати, да се и данасъ Славенима велика неправда чини, кадъ ѣймъ се фалишность и дволичность приписуе; ерь ѣе сваїи таковый човеколюбацъ наѣи, да е оно у свы Славена правило, што Антонъ у своемъ „Versuch über die alten Slaven. Leipzig 1783“ на 35 стр., а Гебхарди у „Geschichte der Wenden“ у II части на 300 стр. о Србима Лужичкима свѣдоче: „да е то (што се Нѣмцима, као фалишность показуе) само заслужено неповѣренѣ!“ Тако исто изяснява ово пребациванѣ Нѣмаца Суровѣчки у своемъ дѣлу „Sledzenie poczatku narodow Slawianskich“ (изтраживанѣ почетка народа славенски) у Варшави 1824 на стр. 171 — 3, тако исто и други. —

(Далѣ слѣдуе.)

ПРАВИТЕЛСТВО У ДАНСКОЙ.

(Изъ Балбіа)

После революціе одъ године 1660 данско правителство е неограничена монархїя; ипакъ год. 1834 провинціални чиновни у животь су ступили, но кои само савѣтователный гласъ имаю; и то има ѣй за данске острове 66 — 76, за Ютландску 51 — 55, за Шлезвигку 44 и за Холштайнъ 48 членова. Херцеговина Лауенбургъ има уставъ са земальскимъ чиновнима, кои почива на свези учинѣной измеѣу великаша и селяка. Као Херцогъ холштайнскїи и лауенбургскїи краль данскїи членъ е нѣмачке свезе.

КОРРЕСПОНДЕНЦІЯ.

У Варшави 30 Юл. 10 Авг. 1843.

Руска литература одликуе се необычною дѣлательностію. У нѣой се особито примѣчава управлѣніе учено. Я ѣу вамъ говорити само о найновѣимъ книжкама.

Описаніе Русскихъ и Словянскихъ Рукописей Румянцевскаго Музеума, составленное Александромъ Востоковымъ. С. Петербургъ. 1842. На 4-тини, стр. 899. — Нашъ знаменитый филологъ посветіо е труду томе много година. Наслови рукописа разређени су по азбучноме реду. У изводима изъ рукописа Г. Востоковъ вѣрно е сачувао старе форме языка, старый правописъ, скратке и саме погрѣшке преписателя, кое знателъ ласно поправити може. Показанъ е такођеръ и форматъ свакога рукописа, вѣкъ или година, правописъ и т. д. Брой рукописа, по каталогу Г. Востокова, долази до 473. Међу њима особито примѣчанія достойни су: Еванђелие 1164 г., Рускій Лѣтописаць, преписанъ за грофа Румянцева у Лондону и доведенъ до 1499 г. и Житіе св. Кирила и Методія, съ латинскога преведено изъ сачинѣнія Боллади-ста (acta sanctorum), коя су врло рѣдка.

Сочиненія Иннокентія, Епископа Харьковскаго и Ахтырскаго. Три тома, на великомъ осмаку. Москва 1843. — Сачинѣнія епископа Иноценція принадлеже међу прекрасна появлѣнія у духовной европейской литературы уобште. Ово е необычанъ, и може се рећи женіяланъ проповѣдникъ. У његовимъ проповѣдима има много новы и узвышены мыслій. Ево едно одъ краћи слова на великій петакъ. „Некій благочестивый пустињикъ требало е нешто браћи да каже, коя очекиваху одъ њѣга наставлѣнія. Стараць, провикнувши дубокимъ чувствомъ бѣдность човеческу, у мѣсто да ій настави, кличне: „Браћо, плачимо!“ и сви падоше на землю и проливаху сузе. — Знамъ, браћо, да и вы очекивате чути одъ мене рѣчи спасоносія; но уста

ми се силомъ затвараю при погледу на Господа, што сада почива у гробу. Ко сме говорити, кадь Онъ ѣути?... И шта вамъ се може казати о Богу и његовой правди, о човеку и његовой неправди: о чему сто пута силнѣе небы ли говорили ове ране? Кога оне петрону, како ѣе га тронути слабе рѣчи човеческе? На Голготи ние было проповѣди: тамо су само плакали и у прси се били. И на овомъ гробу ние мѣсто за говоръ, но за покаянѣ и сузе. — Браћо, Господъ и Спаситель нашъ е у гробу: молимо се и плачимо! Аминъ.“

Ето цѣле проповѣди; но колико е у нѣой силе и краснорѣчія! —

(Далъ слѣдуе.)

НЕВѢРНЫЙ ПРІЯТЕЛЬ.

(Съ Грчкогъ)

Идући два пріятеља у градъ Делфи, падну међу разбойнике, кои кадь су еднога одъ њи убивали, другій се бѣгствомъ спасе, и отиде у храмъ бога Аполлона за благодарити му за спасеніе свое. Но Аполлонъ изтера га изъ храма свогъ са слѣдуюћимъ рѣчма: „Ты ниси заштитіо изкренюга пріятеља твогъ, но изневѣрїо си га: одлази, погане!, изъ храма могъ.“

Тодоръ Аѣ. Томићъ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

„Многе Ирске породице — тако приповѣда — еданъ енглезкій офицеръ протестанъ, кои се у Ирской налази — одъ како су на свѣту, никадь нису меса окусили; и я познаемъ католичке свещенике, кои су тако убоги, да си ни чарапе, ни у саму зиму, купити немогу.“ Ова безпримѣрна сиротиня одвећ е противна сѣйности и нечувеномъ разточію многи англикански владика.